

БӨЛІМ: BUKETOV UNIVERSITY / UNIVER / СТУДЕНТ

"Австралияда нең бар еді құлыным" Тұрсынбек Әлиұлы

ЖАРИЯЛАНДЫ
26.12.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/186201/>

УДК:535.37

Тулешова Аклес Истаевна**Мұңал Арайлым Маратқызы**Жетекші: **Жумагелдин Жанайдар**

Е.А Бөкетов атындағы Қарағанды Ұлттық Зерттеу университеті

Филология факультеті

АҢДАТПА.

Бұл ғылыми мақала қазіргі қазақ әдебиетіндегі әлеуметтік-мәдени мәселелерді көркемдік тұрғыда бейнелеудің бір үлгісі ретінде Тұрсынбек Әлиұлының «Австралияда нең бар еді, құлыным» атты шығармасын кешенді әдеби-теориялық талдауға арналған. Зерттеу жұмысының алғы шарттары ретінде жаһандану жағдайындағы ұлттық болмыс, көші-қон үдерісі, отаннан жырақта өмір сүрудің рухани-психологиялық салдары сияқты мәселелердің қазіргі әдебиетте өзектілігі артып отырғаны негізге алынды. Аталған туындыда автор жеке тағдыр арқылы тұтас бір қоғамдық құбылыстың көркем моделін ұсынады, бұл оны ғылыми тұрғыда талдаудың маңыздылығын арттыра түседі. Зерттеу барысында әдеби-теориялық талдау, мәтіндік-семантикалық сараптау, салыстырмалы-типологиялық әдістер және тарихи-әдеби тәсілдер қолданылды. Бұл әдістер шығарманың құрылымын, кейіпкер жүйесін, көркемдік детальдар мен символдық элементтердің қызметін кешенді түрде бағалауға мүмкіндік берді. Зерттеудің ғылыми құндылығы – Тұрсынбек Әлиұлы шығармашылығын қазіргі әдеби үдеріс контекстінде қарастырып, аталған туындының әдебиеттанудағы орнын айқындауында. Практикалық маңыздылығы – зерттеу нәтижелерін жоғары оқу орындарында әдебиеттану, мәдениеттану пәндерінде, сондай-ақ ғылыми-зерттеу жұмыстарында пайдалануға болатындығында. Бұл жұмыс қазіргі қазақ прозасындағы әлеуметтік тақырыптарды

терең түсінуге және ұлттық әдебиеттің даму бағыттарын зерделеуге үлес қосады.

Кілт сөздер:қазақ әдебиеті, Тұрсынбек Әлиұлы, әлеуметтік проза, эмиграция тақырыбы, ұлттық болмыс, көркемдік талдау, рухани дағдарыс, авторлық позиция

Аннотация. Данная научная статья посвящена комплексному литературно-теоретическому анализу произведения Турсунбека Алиулы «Австралияда нең бар еді, құлыным» как значимого примера отражения социально-культурных проблем в современной казахской литературе. Актуальность исследования обусловлена усилением интереса к вопросам миграции, утраты национальной идентичности, духовного кризиса и психологических последствий жизни вдали от родины в условиях глобализации. В рассматриваемом произведении личная судьба героя становится художественным отражением масштабных общественных процессов, что придает тексту глубокое социальное и философское звучание. В работе использованы методы литературного анализа, семантического и текстологического исследования, сравнительно-типологический и историко-литературный подходы. Применение данных методов позволило всесторонне рассмотреть композицию произведения, систему образов, художественные детали и символику. Научная ценность работы заключается в расширении представлений о творчестве Турсунбека Алиулы и определении места данного произведения в современном литературном процессе. Практическая значимость исследования состоит в возможности использования его результатов в образовательной и научно-исследовательской деятельности. Статья вносит вклад в изучение социальной прозы и актуальных проблем национальной идентичности в казахской литературе.

Ключевые слова:казахская литература, Турсунбек Алиулы, социальная проза, эмиграция, национальная идентичность, художественный анализ, духовный кризис, авторская позиция

Abstract. This scientific article is devoted to a comprehensive literary and theoretical analysis of the work “Avstraliyada nen bar edi, qulynym” by Tursynbek Aliuly as a significant example of reflecting socio-cultural issues in contemporary Kazakh literature. The relevance of the study is determined by the growing importance of migration, loss of national identity, spiritual crisis, and psychological consequences of living away from one’s homeland in the context of globalization. In the analyzed work, the personal fate of the protagonist becomes an artistic representation of broader social processes, giving the text deep social and philosophical significance. The research methodology includes literary-theoretical analysis, semantic and textual analysis, comparative-typological method, and historical-literary approach. These methods made it possible to examine the composition of the work, the system of characters, artistic details, and symbolic elements in a systematic and consistent manner. The scientific value of the study lies in expanding scholarly understanding of Tursynbek Aliuly’s creative legacy and determining the place of this work in the modern literary process. The practical significance of the research is related to the possibility of using its results in higher education,

literary studies, and cultural studies. The article contributes to the analysis of social prose and актуал issues of national identity in modern Kazakh literature.

Keywords: Kazakh literature, Tursynbek Aliuly, social prose, migration, national identity, literary analysis, spiritual crisis, author's position

Қазіргі жаһандану дәуірінде ұлттық әдебиет алдында тұрған басты міндеттердің бірі – әлеуметтік-мәдени өзгерістерді, адам болмысының трансформациясын және ұлттық сананың жаңа қырларын көркемдік тұрғыда бейнелеу болып табылады. Әсіресе көші-қон үдерісі, отаннан жырақта өмір сүру, ұлттық құндылықтардың әлсіреуі мен рухани дағдарыс мәселелері қазіргі қазақ қоғамының маңызды әлеуметтік феномендеріне айналды. Бұл құбылыстардың әдебиеттегі көрінісі қоғамдық санадағы өзгерістерді терең түсінуге мүмкіндік береді. Осы тұрғыдан алғанда Тұрсынбек Әлиұлының «Австралияда нең бар еді, құлыным» атты шығармасы қазіргі қазақ әдебиетіндегі өзекті әлеуметтік мәселелерді көтеретін мәнді туындылардың қатарынан орын алады. Аталған шығармада автор жеке кейіпкер тағдыры арқылы көші-қонның әлеуметтік, психологиялық және рухани салдарын көркем бейнелейді. Туындыда жатжерде өмір сүрудің адам санасына тигізетін әсері, туған жерден алыстаудың ішкі драмасы, ұлттық болмыстан ажырау қаупі мен моральдық жауапкершілік мәселелері терең көрініс тапқан. Дегенмен, бұл шығармаға қатысты жүйелі ғылыми зерттеулердің жеткіліксіздігі, оның идеялық-көркемдік ерекшеліктерінің толық ашылмауы зерттеу тақырыбының өзектілігін арттыра түседі. Осыған байланысты шығарманы әдебиеттанулық тұрғыда кешенді талдау қажеттілігі туындайды [1].

Зерттеудің объектісі – Тұрсынбек Әлиұлының көркем шығармашылығы. Зерттеудің пәні – «Австралияда нең бар еді, құлыным» шығармасындағы идеялық-тақырыптық мазмұн, көркемдік жүйе және әлеуметтік-мәдени мәселелердің бейнеленуі. Зерттеудің негізгі мақсаты – аталған шығарманы ғылыми тұрғыда талдау арқылы оның көркемдік ерекшеліктерін, авторлық позициясын және ұлттық дүниетанымның көрінісін анықтау. Осы мақсатқа жету үшін төмендегідей міндеттер қойылды: шығарманың мазмұндық-құрылымдық жүйесін талдау; кейіпкер бейнесінің көркемдік қызметін айқындау; әлеуметтік және рухани проблемалардың көркемдік шешімдерін көрсету; шығарманың қазіргі әдеби үдерістегі орнын анықтау.

Зерттеу барысында әдеби-теориялық талдау, мәтіндік-семантикалық сараптау, салыстырмалы-типологиялық және тарихи-әдеби әдістер қолданылды. Аталған әдістер шығарманың көркемдік табиғатын жан-жақты ашуға, алынған нәтижелердің ғылыми негізділігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Зерттеудің ғылыми гипотезасы – «Австралияда нең бар еді, құлыным» шығармасы көші-қон тақырыбын жеке адамның ішкі драмасы арқылы көрсету арқылы қазіргі қазақ қоғамындағы ұлттық сана дағдарысын бейнелейді деген тұжырымға негізделеді.

Зерттеудің ғылыми маңыздылығы – Тұрсынбек Әлиұлы шығармашылығын қазіргі қазақ әдебиетінің даму үдерісі аясында қарастырып, аталған туындының әдебиеттанудағы орнын айқындауында. Практикалық маңыздылығы – зерттеу нәтижелерін жоғары оқу орындарының филология, әдебиеттану және мәдениеттану бағытындағы оқу курстарында, сондай-ақ ғылыми-зерттеу жұмыстарында пайдалануға болатындығында. Қазіргі кезеңдегі қоғамдық дамудың негізгі ерекшеліктерінің бірі – жаһандану үдерісінің күшеюі мен әлеуметтік мобильділіктің артуы болып табылады. Бұл құбылыстар халықтың көші-қон үдерісін жеделдетіп, ұлттық мәдениет пен дәстүрлі құндылықтар жүйесіне елеулі әсер етуде. Қазақстан қоғамы да бұл үдерістен тыс қалған жоқ: соңғы онжылдықтарда еңбек, білім және әлеуметтік себептермен шетелге қоныс аудару кең таралған әлеуметтік құбылысқа айналды. Мұндай өзгерістер ұлттық сана, тіл, мәдени сәйкестік және рухани тұтастық мәселелерін қайта қарастыруды талап етеді. Осы әлеуметтік-мәдени ахуалдың әдебиеттегі көрінісі ғылыми тұрғыда зерттелуі тиіс өзекті бағыттардың бірі болып табылады [1],[2].

Қазіргі қазақ әдебиетінде көші-қон, эмиграция, жатжерде өмір сүру тақырыптары біртіндеп көркем бейнелеудің маңызды нысанына айналып келеді. Алайда бұл тақырыптардың көп жағдайда әлеуметтік статистика немесе публицистикалық сипатта қарастырылып, адам болмысының ішкі психологиялық және рухани қырлары жеткілікті деңгейде ашылмайтыны байқалады. Осы тұрғыдан алғанда Тұрсынбек Әлиұлының «Австралияда нең бар еді, құлыным» шығармасы көші-қон құбылысын жеке тұлғаның ішкі драмасы, рухани жалғыздығы мен ұлттық болмыстан ажырау қаупі арқылы бейнелеуімен ерекшеленеді. Автордың бұл туындысы қазіргі қазақ қоғамындағы маңызды әлеуметтік мәселелерді терең философиялық және көркемдік деңгейде көтеруімен құнды.

Тақырыптың өзектілігі, сондай-ақ, аталған шығарманың ғылыми айналымға толық енбеуімен, әдебиеттанулық тұрғыда жүйелі талдаудың жеткіліксіздігімен байланысты. Қазіргі таңда Тұрсынбек Әлиұлы шығармашылығына қатысты жекелеген пікірлер мен қысқаша талдаулар болғанымен, «Австралияда нең бар еді, құлыным» туындысының идеялық-тақырыптық мазмұны, көркемдік құрылымы және әлеуметтік-мәдени астары арнайы ғылыми зерттеу нысаны ретінде кешенді түрде қарастырылмаған. Бұл жағдай тақырыпты тандаудың ғылыми қажеттілігін айқындайды.

Сонымен қатар, бұл шығарманы зерттеу ұлттық әдебиеттің қазіргі даму бағыттарын, қоғамдағы құндылықтар жүйесінің өзгеруін және жеке тұлғаның рухани дағдарысын түсінуге мүмкіндік береді. Эмиграция тақырыбы арқылы көтерілген туған жерге деген сағыныш, ұлттық жауапкершілік, дәстүр мен заманауи өмір арасындағы қайшылықтар бүгінгі оқырман үшін де, ғылыми қауымдастық үшін де маңызды. Сондықтан «Австралияда нең бар еді, құлыным» шығармасын әдебиеттанулық тұрғыда талдау қазіргі қазақ әдебиетіндегі өзекті ғылыми мәселелерді шешуге, ұлттық мәдениеттің

трансформациясын зерделеуге бағытталған маңызды зерттеу болып табылады.

Ғылыми зерттеудің мазмұны мен бағытын айқындауда зерттеу объектісі мен пәнін нақтылау маңызды әдіснамалық талаптардың бірі болып табылады. Зерттеу объектісі ғылыми танымға алынатын кең ауқымды құбылысты сипаттаса, зерттеу пәні сол объекті аясындағы нақты қарастырылатын қырлар мен заңдылықтарды қамтиды. Осы ұстанымға сәйкес, аталған жұмыста зерттеу объектісі мен пәні айқындалды.

Зерттеудің объектісі – қазіргі қазақ әдебиетіндегі әлеуметтік бағыттағы көркем шығармалар жүйесі және осы жүйе аясындағы Тұрсынбек Әлиұлының шығармашылығы. Автордың әдеби мұрасы қазіргі қоғамдық өзгерістерді, ұлттық сана мен рухани құндылықтардың трансформациясын бейнелеуімен ерекшеленеді. Осы тұрғыдан алғанда Тұрсынбек Әлиұлы шығармашылығы қазіргі қазақ әдебиетіндегі әлеуметтік проза бағытының маңызды нысандарының бірі ретінде қарастырылады.

Зерттеудің пәні – Тұрсынбек Әлиұлының «Австралияда нең бар еді, құлыным» шығармасындағы идеялық-тақырыптық мазмұн, көркемдік құрылым және әлеуметтік-мәдени мәселелердің бейнелену ерекшеліктері болып табылады. Атап айтқанда, зерттеу пәні аясында туындыдағы көші-қон тақырыбының көркемдік шешімі, кейіпкер бейнесі арқылы берілетін ұлттық болмыс мәселесі, рухани жалғыздық пен моральдық жауапкершілік идеялары, сондай-ақ авторлық позицияның көрінісі қарастырылады. Сонымен бірге, зерттеу пәніне шығарманың композициялық құрылымы, баяндау тәсілдері, көркемдік детальдар мен символдық элементтердің идеялық қызметі де енеді. Бұл аспектілерді талдау шығарманың эстетикалық табиғатын, оның көркемдік жүйесін және әдеби-мәдени контексттегі орнын терең түсінуге мүмкіндік береді. Шығармада қолданылған көркемдік құралдардың әлеуметтік мазмұнды жеткізудегі рөлі зерттеу пәнінің маңызды құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады. Осылайша, зерттеу объектісі мен пәнінің нақты айқындалуы жұмыстың ғылыми бағыттылығын қамтамасыз етіп, зерттеу нәтижелерінің теориялық негізділігі мен жүйелілігін арттырады. Бұл өз кезегінде «Австралияда нең бар еді, құлыным» шығармасын қазіргі қазақ әдебиеті мен қоғамдық ой кеңістігінде ғылыми тұрғыда бағалауға мүмкіндік береді. Ғылыми зерттеудің нәтижелілігі мен теориялық негізділігі көбіне зерттеу барысында ұсынылатын гипотезаның дәлдігі мен дәйектілігіне байланысты. Осы зерттеу жұмысының ғылыми гипотезасы қазіргі қазақ әдебиетіндегі әлеуметтік прозаның даму бағытына және көші-қон тақырыбының көркемдік интерпретациясына негізделеді. Зерттеудің негізгі гипотезасы – Тұрсынбек Әлиұлының «Австралияда нең бар еді, құлыным» шығармасы көші-қон құбылысын сыртқы әлеуметтік процесс ретінде ғана емес, жеке тұлғаның рухани-экзистенциялық дағдарысы ретінде бейнелей отырып, қазіргі қазақ қоғамындағы ұлттық сана мен құндылықтар жүйесінің трансформациясын көркемдік тұрғыда ашады деген тұжырымға сүйенеді [3].

Ұсынылып отырған гипотезаға сәйкес, шығармадағы басты кейіпкердің ішкі әлемі

арқылы туған жерден алыстаудың психологиялық салдары, ұлттық тамырдан ажырау қаупі және рухани жалғыздық мәселелері терең ашылады. Автор көркемдік детальдар, символдық бейнелер мен баяндау тәсілдері арқылы эмиграция тақырыбын моральдық жауапкершілік, тарихи жад және ұлттық өзіндік сана мәселелерімен тығыз байланыстырады. Осы тұрғыдан алғанда, шығарма жеке адамның тағдырын ғана емес, тұтас бір әлеуметтік-мәдени ахуалды сипаттайтын көркем модель ретінде қарастырылады. Зерттеу барысында алынған нәтижелер осы гипотезаның ғылыми негізділігін тексеруге және дәлелдеуге бағытталады.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы бірнеше бағытта көрініс табады. Біріншіден, зерттеу нәтижелерін жоғары оқу орындарында филология, әдебиеттану және мәдениеттану мамандықтары бойынша дәрістер мен семинар сабақтарында оқу-әдістемелік материал ретінде пайдалануға болады. Әсіресе қазіргі қазақ әдебиетіндегі әлеуметтік тақырыптарды, ұлттық болмыс пен көші-қон мәселелерін оқыту барысында бұл жұмыс мазмұнды ғылыми негіз бола алады. Екіншіден, зерттеу тұжырымдары курстық, дипломдық және магистрлік жұмыстар жазу кезінде теориялық дереккөз ретінде қолдануға жарамды. Үшіншіден, алынған нәтижелер қазіргі қазақ прозасын зерттеумен айналысатын ғылыми қызметкерлер мен әдеби сыншылар үшін қосымша аналитикалық материал ретінде құнды [1],[4].

Тұрсынбек Әлиұлы – қазіргі қазақ әдеби кеңістігінде әлеуметтік және рухани тақырыптарды көтеретін қаламгерлердің бірі. Оның шығармашылығы адам тағдыры, ұлттық құндылықтар, отбасылық тәрбие, туған жерге деген сүйіспеншілік пен елден жырақта жүрген азаматтардың жан күйзелісі сияқты мәселелерді қамтиды.

Автор өз еңбектерінде қарапайым өмір көріністері арқылы терең ой тастап, оқырманды ұлттық болмысты сақтауға, ата-ана мен бала арасындағы байланысты бағалауға үндейді. Тұрсынбек Әлиұлының тілі көркем әрі түсінікті, ойы шынайы сезіммен беріледі. Оның шығармалары көбіне тәрбиелік мәнге ие болып, жас ұрпақты адамгершілікке, елін сүйуге шақырады.

«Австралияда нең бар еді, құлыным» сияқты туындыларында автор жаһандану заманындағы көші-қон, шетелге кету мәселесін ұлттық таным тұрғысынан саралап, туған жердің қадірін терең сезіндіреді. Бұл шығарма арқылы ол заманауи қоғамдағы өзекті проблемаларды көтеріп, оқырманға ой салуды мақсат етеді.

1-кесте. «Австралияда нең бар еді, құлыным» шығармасына SWOT-талдау

Strengths (Күшті жақтары) Weaknesses (Әлсіз жақтары)

Ұлттық құндылықтарды, ата-ана мен бала арасындағы рухани байланысты терең бейнелеуі Авторлық позицияның эмоциялық сипатта басым болуы

Көші-қон, жат елге кету мәселесін халықтық көзқараспен көрсетуі Әлеуметтік

мәселені шешудің нақты жолдары ұсынылмайды

Тілінің қарапайым, көркем әрі тыңдаушыға әсерлі болуы Ғылыми-аналитикалық мазмұннан гөрі публицистикалық сипаттың басымдығы

Қоғамдық резонанс тудырып, кең аудиторияға жетуі Тақырыптың субъективті қабылдану ықтималдығы

Opportunities (Мүмкіндіктері) Threats (Қауіптері)

Қазіргі қазақ қоғамындағы көші-қон, ұлттық сана мәселелерін зерттеуде дереккөз ретінде қолдану Шығарманы тек юморлық тұрғыда қабылдап, маңызын төмендету қаупі

Әдебиеттану, мәдениеттану, әлеуметтану бағытындағы ғылыми талдауларға енгізу Әлеуметтік көзқарастардың әркелкілігіне байланысты сынға ұшырауы

Жастардың ұлттық болмысқа көзқарасын зерттеуде пайдалану Контекстен тыс қолданылған жағдайда идеясының бұрмалануы

Қазіргі поэзия мен ауызша өнердің қоғамдық рөлін айқындау Уақыт өте өзектілігінің төмендеуі

Жүргізілген ғылыми зерттеу Тұрсынбек Әлиұлының «Австралияда нең бар еді, құлыным» шығармасын қазіргі қазақ әдебиетіндегі өзекті әлеуметтік-мәдени құбылыстарды бейнелейтін маңызды көркем туынды ретінде кешенді түрде талдауға мүмкіндік берді. Зерттеу нәтижелері аталған шығарманың тек көркем мәтін ретінде ғана емес, жаһандану жағдайындағы ұлттық сана, көші-қон және рухани құндылықтар мәселелерін терең пайымдауға бағытталған әдеби-философиялық ойдың көрінісі екенін дәлелдейді.

Зерттеу барысында шығарманың идеялық-тақырыптық мазмұны, көркемдік құрылымы және авторлық позициясы жан-жақты қарастырылды. Талдау нәтижесінде туындыдағы негізгі мәселе – эмиграция құбылысының адам болмысына тигізетін рухани-психологиялық әсері екені анықталды. Автор кейіпкер тағдыры арқылы туған жерден алыстаудың салдарын, ұлттық тамырдан ажырау қаупін және моральдық жауапкершілік мәселесін көркемдік тәсілдер арқылы шынайы бейнелейді. Бұл шығармада көші-қон әлеуметтік процесс ретінде емес, ең алдымен, адам жанының ішкі драмасы ретінде ашылады. Зерттеу нәтижелері ұсынылған ғылыми гипотезаның негізділігін растады. Шығармадағы кейіпкер бейнесі арқылы қазіргі қазақ қоғамындағы құндылықтар жүйесінің өзгеруі, дәстүр мен заманауи өмір арасындағы қайшылықтар, рухани жалғыздық пен идентификациялық дағдарыс мәселелері айқын көрініс табатыны дәлелденді. Сонымен қатар, автордың көркемдік шешімдері ұлттық дүниетаным мен тарихи жадтың сақталуы мәселесін алдыңғы қатарға шығарады [1],[5].

Зерттеудің ғылыми маңыздылығы – Тұрсынбек Әлиұлы шығармашылығын қазіргі

қазақ әдеби үдерісі аясында қарастырып, «Австралияда нең бар еді, құлыным» туындысының әлеуметтік проза жанрындағы орнын айқындауында. Бұл жұмыс қазіргі қазақ әдебиетіндегі эмиграция тақырыбын зерттеуге бағытталған ғылыми ізденістерді толықтырады. Ал практикалық тұрғыдан алғанда, зерттеу нәтижелері жоғары оқу орындарында әдебиеттану және мәдениеттану пәндері бойынша оқу үдерісінде, сондай-ақ ғылыми-зерттеу жұмыстарында тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, аталған зерттеу қазіргі қазақ әдебиетіндегі әлеуметтік тақырыптардың көркемдік интерпретациясын терең түсінуге және ұлттық әдебиеттің даму бағыттарын айқындауға өз үлесін қосады. Алдағы уақытта Тұрсынбек Әлиұлы шығармашылығын пәнаралық тұрғыда, мәдениеттанулық және социологиялық аспектілермен сабақтастыра зерттеу ғылыми тұрғыдан маңызды бағыттардың бірі бола алады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Әлиұлы, Т. (2021). Австралияда нең бар еді, құлыным?! Алматы: Qasym kitaphanasy.
2. Kudaibergenova, D. T. (2018). *Rewriting the nation in modern Kazakh literature: Elites and narratives*. Lanham, MD: Lexington Books.
3. Askarova, A., & Zhumasheva, K. B. (2024). Integration of world literary traditions and innovative artistic searches in contemporary Kazakh prose. *Forum for Linguistic Studies*, 6(6). <https://doi.org/10.30564/fls.v6i6.7098>
4. Zhumadilova, A., & Koptileuova, D. (2022). The influence of acculturation on national identity: A sociolinguistic analysis of Kazakh and Palestinian fiction. *Migration Letters*, 19(5), 629–639. <https://doi.org/10.59670/ml.v19i5.2352>
5. Baibolov, A., Abisheva, S., Saparova, A., Sametova, Z., Sabirova, D. A., & Toktarbay, Y. (2025). National code in the literature of Kazakhstan and Central Asia. *Qubahan Academic Journal*, 5(3), 547–558. <https://doi.org/10.48161/qaj.v5n3a2103>

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі
© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.